

”DET ER LIGESOM OM EKSKLUSION OG FÆLLESSKAB PÅ

Foto. David Amzallag

ÉN STOR FAMILIE”

DET KONGELIGE TEATERS BALLETSKOLE

Jeg sidder med en pigegruppe og spiser frokost i Det Kongelige Teaters kantine. Lisa og tre andre piger omkring bordet snakker ivrigt om en forestilling, de skal være med i. De snakker om, hvordan de hænger sammen to og to pga. hårfarve. Maja, der ikke skal være med i forestillingen, siger stille: *'Kan vi ikke lade være med at diskutere det?'* Det reagerer ingen på, og de andre snakker lidt videre. Lisa vender sig lidt efter mod Maja og siger: *'Undskyld, at vi sidder og snakker om det'*. Maja kigger ned i bordet og hvisker: *'Det gør ikke noget'*.

af MARIANNE LYNNGMOSE NIELSEN

Lisa og Maja er balletbørn på Det Kongelige Teaters Balletskole i København. Med danske øjne kan det måske virke uretfærdigt, at Maja ikke skal være med i forestillingen. I kraft af enhedsskolens lighedsideologiske og inkluderende rammer er vi ikke vant til, at der gøres forskel på børn. Men Balletskolen er ikke som andre danske skoler.

Det Kongelige Teaters Balletskole adskiller sig på flere måder fra den almindelige danske folkeskole. Balletskolen tilhører den nationale kulturelite og udvælger og udvikler talenter på internationalt topniveau. Her er modsat folkeskolen ikke plads til alle og enhver, her er derimod kun plads til de allerbedste, til eliten. Som et led i processen at uddanne balletdansere på topplan, udskilles balletbørnene løbende ved en årlig ek-

samen. Kun få går hele vejen til at blive ansat i Det Kongelige Teaters Balletkompagni, og færre endnu opnår den prestigefulde titel "solodanser". Samtidig udvælges løbende et antal børn til at være med i ballettens forestillinger, mens de resterende børn bliver tilbage i klassen under forestillingsprøverne og har almindelig undervisning. Balletbørnene er altså underlagt præmisser som risiko for, at de selv eller deres klassekammerater kan ryge ud til næste eksamen samt risiko for ikke at blive valgt til at være med i en forestilling. Dette skolemiljø, som således både er eksklusivt og ekskluderende, danner rammen om balletbørnenes sociale fællesskaber. Fra et pædagogisk antropologisk perspektiv og med danske lighedsideologiske briller er det derfor interessant at spørge,

hvordan disse præmisser mon påvirker balletbørnene og deres sociale fællesskaber. Gennem et 6 måneder langt feltarbejde på Balletskolen har jeg netop studeret balletbørnenes fællesskaber i dette miljø, der, set udefra, kan give indtryk af en lukket verden, og som genererer fordomme om en hård og konkurrencepræget hverdag. Mit feltarbejde fortæller

Foto, David Amzallag.

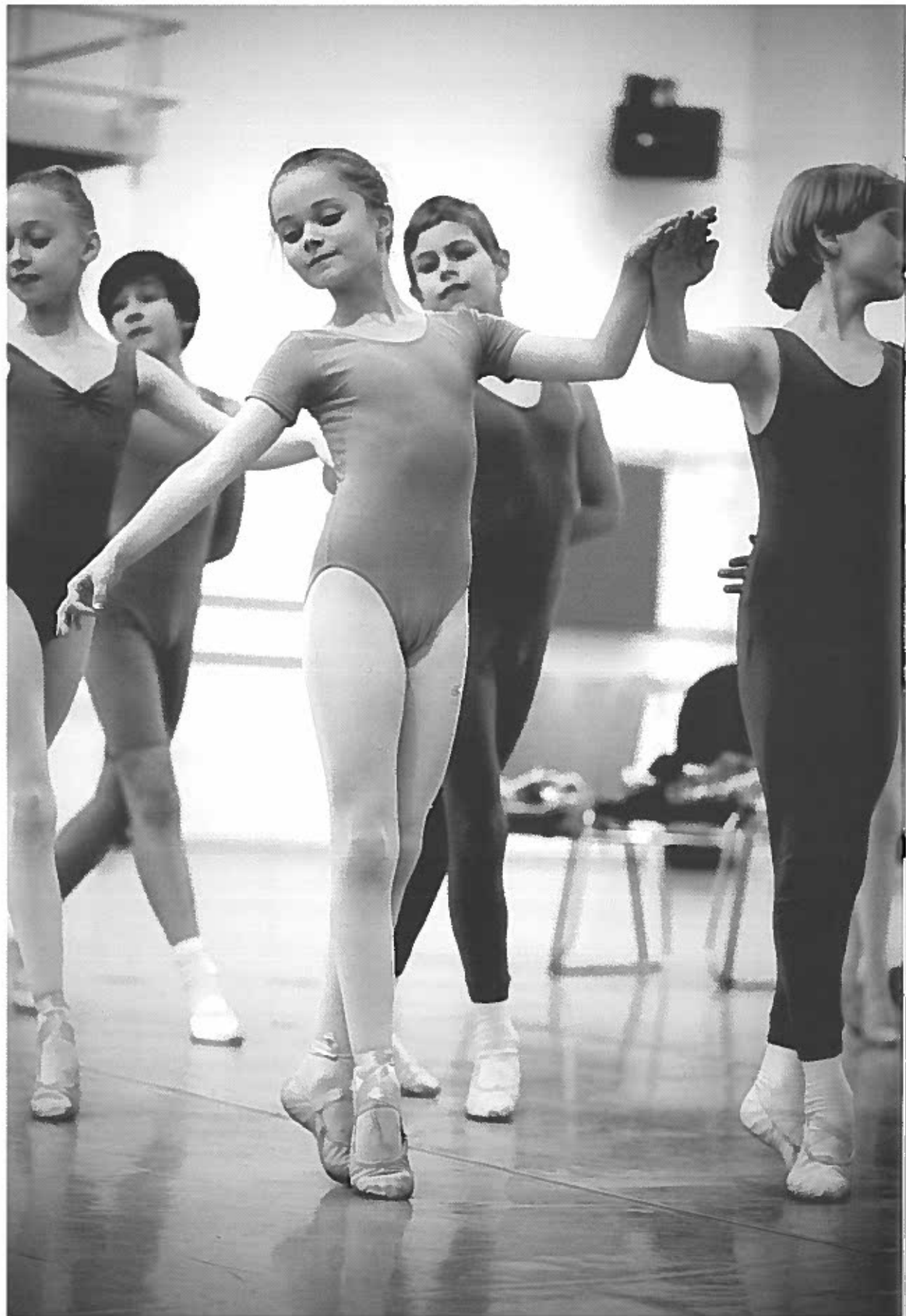
tværtimod historien om et fællesskab på tværs af klassetrin og køn, om én stor familie.

Optagelse og udskillelse

Hvert forår afholder Balletskolen optagelsesprøve for piger og drenge i alderen 5-11 år. Her møder 170-200 børn og deres forældre op i håb om at være blandt de ca. 20 børn, der årligt optages

på Balletskolen. Balletbørnene udgør (modsat visse fordomme) et bredt udsnit af befolkningen. Til optagelsesprøven undersøges børnenes fysiske egnethed som balletdansere ved at teste deres fodstræk, altså stræk af vristen, smidighed af specielt ryg og baglår samt tournering, som er benets udadretning i hofte. De børn, der ikke opfylder de fysiske krav,

sendes tilbage til deres forældre med et brev om, at de ikke er optaget. De udvalgte børn følges til den næste balletsal, hvor forstanderen af Balletskolen og et hold af balletlærere vurderer børnenes musikalitet og koordinationsevne, altså om de kan følge rytmen og bevæge sig til musikken. En pianist spiller en taktfast melodi, og sammen med en balletlærer løber

børnene i en rundkreds, mens balletlæreren dikterer: "Op, op, ned, ned, op, op, ned, ned" alt imens børnene bøjer og strækker ankler og knæ, mens de løber til musikkens takter. Herudover kigger dommene på børnenes udstråling og udtryk i forhold til at skulle stå på en scene. De børn, der stadig lever op til kravene, sendes på et tre ugers kursus. Her vurderes de, ud over ovenstående parametre, også i forhold til, om de i det hele taget kan begå sig i miljøet på Balletskolen. Efter dette kursus afgøres, hvem der skal optages og således til næste skoleår kan kalde sig 'balletbørn'. Titlen som balletbarn betyder dog ikke, at børnene kan læne sig tilbage og nyde, at de nu er udvalgte talenter med en balletkarriere forude. Balletskolen er en eliteskole, og børnene er kun optaget for et år ad gangen og skal hvert år bestå en eksamen for at kunne fortsætte det følgende skoleår.

Balletbørnenes hverdag

Balletbørnene starter deres dag med at møde i det kontor, der kaldes Mellemrummet. Nogle er gået i skole, mens andre har brugt over en time i bus, S-tog og metro. I Mellemrummet sidder en pædagog og sørger for, at børnene krydser sig af på en liste og byder dem velkommen med et knus, et kærligt drilleri eller et "Dejligt at se dig", hvorefter børnene klæder om til ballettøj.

Hver morgen, fra mandag til fredag, er der 1 ½ times ballettræning, og fra 4. klasse ligeledes lørdagstræning. Ballettræningen består af det, der kaldes 'stangskole', som er øvelser ved barren, oftest efterfulgt af spring eller trin på gulvet, som for eksempel piruetter.

Til ballettræningen undervises børnene af tidligere balletdansere og må forholde sig til flere forskellige sprog: "Tendu, second position; Flyt, flyt, flyt, plié; Benene hurtige, arme langsomme; Vend lige rundt, skat; Forlænge, increase your turnout; Ja! Sddan! Wow!"

Efter ballettræningen kan der være pilates eller for pigernes vedkommende 'tåspidstræning'. Fra 6. klasse er der derudover eftermiddagstræning 1-2 gange om ugen. Efter træningen går børnene i bad og dernæst på deres værelser for at klæde om. Hver klasse har et værelse til henholdsvis drenge og piger, som fungerer som garderobe, opholdsrum og voksenfrit område. Herefter har børnene almindeligt tøj på, og pigerne har ofte løstnet knolden, og man kan ikke længere umiddelbart se, at de er balletbørn. I hvert fald ikke før de sætter sig i split med benene ud til hver side for at læse en tekst, drejer piruetter ned ad gangene eller yndefuldt fører armene, som var de svaner i 'Svanesøen', på vej mod kantinen.

Herefter går børnene i skole i det der kaldes Læseskolen, som er den folkeskole, der er tilknyttet og fysisk placeret i forbindelse med resten af Balletskolen og teateret. Skolegangen varetages af N. Zahles Gymnasieskole og svarer til folkeskolens, bortset fra at balletbørnene har fag som rytmik, balletfransk, ballet- og kunsthistorie, men derimod ikke hushjerning, sløjd, håndarbejde og idræt.

Efter en skoletime er der spisepause, og børnene går i kantinen, som er fælles for hele teateret. På teateret arbejder cirka 1000 ansatte i forskellige kunstneriske, administrative eller tekniske stillinger, og børnene må således forsøge at

forstyrre mindst muligt, når de for eksempel går forbi skræddersalen på vej til kantinen. Samtidig må de overholde etiketter som at holde til højre på gangen, ikke råbe og løbe samt overholde 'hilsepligten' - alle hilser på hinanden på Det Kongelige Teater, hvad enten man er balletbarn, balletmester, rengøringsdame eller skuespiller. Efter spisepausen går børnene tilbage i skole og har endnu en skoletime, inden der er fælles 'morgensang', hvor børn, pædagoger og lærere mødes og synger en sang og giver fælles beskeder. Eftermiddagen fortsætter med endnu nogle skoletimer, inden børnene har fri og tager hjem.

Inklusion og eksklusion

Ovenstående beskrivelse af balletbørnenes hverdag er imidlertid kun gældende, så længe der ikke er prøver og forestillinger. Flere gange om året er børnene med i kompagniets forestillinger og deltager således både i prøver, forestillinger og eventuelle turnéer. Balletten har forsteret til børnene, og hvis børnene har flere roller i en forestilling, kan de være til prøver stort set hele dagen.

Det er forestillingens instruktør, der i samarbejde med balletlærerne beslutter, hvilke børn der passer i de pågældende roller. Herefter bliver rollelisten offentliggjort, og selv om listen blot er midlertidig - understreges det - dirrer børnene af spænding og stimler sammen omkring listen og bruger meget tid på at se, hvem der er med, og hvem der skal have hvilke roller. Det at være med i forestillinger er noget balletbørnene går højt op i, og en eftertragtet rolle udløser stor glæde: "Jeg tænkte bare: 'Yes, yes, yes, yes, yes,

yes'. Jeg blev helt vildt glad!" fortæller en pige, der netop havde fået en stor rolle.

Som eksemplet fra kantinen er et billede på, er det er ikke nødvendigvis alle børn, der er med i en forestilling. Til nogle forestillinger skal der kun bruges fire børn, til andre er hele skolen med, og til nogle kræves en større gruppe af børn. De resterende børn har almindelig undervisning i klassen, mens de udvalgte børn er til forestillingsprøver, hvilket kan være "ret irriterende". Det samme gør sig gældende, hvis der er turneer rundt i verden - balletten har som nævnt forsterket til børnene, som således rejser af sted med kompagniet, og de resterende børn bliver hjemme og har almindelig ballet- og skoleundervisning. Pigen Sandra fortæller, mens hun piller ved sit store halstørklæde, hvordan der er tale om en længerevarende og jalousiskabende konfrontation, når man ikke er en af de udvalgte:

"Man ser på alle de der breve, der ligger inde på Fronter (intranettet): 'Turnébørnene skal tage det og det med' og sådan noget. Og man sidder bare: 'Neeeee!'. Også fordi man får det at vide flere måneder før, så man skal gå og høre på, at folk snakker om, hvor meget de glæder sig, og hvor meget de skal se, og hvad de skal lave derovre."

Der foregår altså en løbende inklusion og eksklusion af børnene i forhold til, om de i de følgende uger er en del af den gruppe af børn, der skal til prøver, forestillinger og måske på turné sammen. Den anden form for eksklusion, der finder sted på Balletskolen, er ved den foromtalt årlige eksamen. Eksamenen er en kilde til nervøsitet hos flere af børnene,

men til eksamen ekskluderes de børn, der ikke vurderes at have fysik og mentalitet til at blive balletdansere, og det er altså, modsat udvælgelse til forestillingerne, ikke en konkurrence børnene imellem. På eksamensdagen vidner adskillige knus og held-og-lykke-sedler fra kammeraterne og et utal af lykkebamses om et håb om, at børnene selv og deres kammerater kan forblive på skolen.

Balletbørnene går altså på en skole, der, modsat folkeskolen, udvælger nogle børn frem for andre, både når det kommer til optagelse og eksamen, samt i forhold til om børnene er med i en forestilling og i så fald, hvilken rolle de har fået. Men eksklusionen er i begge henseender af institutionel karakter, og som vi i det følgende skal se, påvirkes det overordnede fællesskab ikke af, at de voksne grupperer børnene.

"Én stor familie"

Et konkurrencemiljø synes uundgåeligt, når alle gerne vil have hovedrollen, og jalousi synes at være dets følgesvend, men balletbørnene forsøger at nedtone jalousien ved tage hensyn til de børn, der ikke er med i en forestilling: "Så har man (børnene selv) lavet nogle regler med, at så skal man ikke snakke om forestillingerne. For eksempel hvis man skal på turné, og der er nogen, der ikke er med. Det kan jo blive ret sørgeligt for den, hvis man snakker om det hele tiden," fortæller pigen Gry. Og som eksemplet fra kantinen viser, var Lisa, omend lidt sent, opmærksom på, at det ikke var sjovt for Maja at høre på, at de udvalgte piger snakkede om forestillingen.

Denne tavshed omkring forestillingerne kan ses som en måde,

hvorpå børnene styrker deres fællesskab og ikke lader fællesskabet påvirkes af, at voksne grupperer dem. Eksklusionen i forhold til forestillinger foregår altså nærmere på et institutionelt plan og ikke som sådan mellem børnene, som i stedet nedtoner forskelsfølelsen af dem og tager hensyn til hinan-

Foto, David Amzallag.

den ved ikke at tale om det, der kan være kilde til jalousi. Flere af børnene pegede herudover på, at det at blive grupperet til forestillingsprøver bringer dem tættere sammen:

"Jeg tror bare, at man til prøverne er lidt mere tæt på hinanden, end man ville være i en normal skole.

Hvis for eksempel der nu er nogen fra ens klasse, der er på scenen, så sidder man ude i siden og kigger på, og så går man hen til nogen fra en anden klasse, så begynder man bare at tale, og så bliver man ligesom gode venner.

Når man sidder og kigger på, så sidder man sådan og snakker lidt,

og så bliver man gode venner med hele skolen."

Netop det at være "gode venner med hele skolen" var et fænomen, der flere gange fascinerede mig i løbet af feltarbejdet. Der synes at være et fællesskab blandt store og små, drenge og piger. Til en sceneprove på Nøddeknække-

Foto, David Amzallag

ren ventede en gruppe børn bag Store Scenes tunge scenedør på, at de skulle ind på scenen. På en lille skærm på væggen vises scenen, så danserne kan følge med i

forestillingen og således gå ind på scenen på det rigtige tidspunkt. En gruppe af børn af begge køn legede fnisende en hviskeleg, mens et par af de mindre drenge og nogle

af de større piger vendt mod den lille skærm koncentreret imiterede den dans, der foregik på scenen til tonerne af Tchaikovsky.

Børnene, der synes helt bevid-

le kender hinanden. Og på min gamle skole, der i 0. klasse, der snakkede jeg slet ikke med nogen af de der store børn. Det var kun min egen klasse. Så det var også ret sjovt, synes jeg, når man kommer herind, og der var mange store piger, der også snakkede til en. Det var ligesom at have en masse storesøstre."

Et sådant familielignende forhold ses desuden til den fælles morgensangssamling, hvor de små piger fra 0. og 1. klasse direkte styrer mod de større piger, hvor de får rettet håret eller bliver nusset på ryggen.

Så trods udvælgelse og fravælgelse af balletbørnene, og måske netop i kraft heraf, eksisterer en åbenhed og imødekommenhed overfor hinanden på tværs af klassetrin, alder, roller og køn, der skaber et sammenhold, som adskillige gange bliver omtalt som "én stor familie". ■

Videre 'læsning':

For et mere visuelt portræt af balletbørnenes hverdag anbefales DR1 dokumentaren *De Udvalgte, del 1* (2011)

<http://www.dr.dk/TV/se/dr1-dokumentaren/dr1-dokumentaren-de-udvalgte-1-2#!>

MARIANNE LYNGMOSE NIELSEN ER KANDIDATSTUDERENDE I PÆDAGOGISK AN-TROPOLOGI PÅ DPU, AARHUS UNIVERSITET, OG SKRIVER I ØJEBLIKKET SPECIALE OM FÆLLESSKABER HOS BALLETBØRNE, OG HAR HERUDOVER INTERESSE FOR TALENTUDVIKLING SAMT FYSISK OG PSYKISK ARBEJDSMILJØ.

MARIANNELYNGMOSE@GMAIL.COM

Samtlige billeder er venligst lånt af fotograf **David Amzallag** og Det Kongelige Teater

ste om det særlige fællesskab, der findes på Balletskolen, brugte i flere tilfælde familiemetaphorer, når de talte om fællesskabet på skolen. For eksempel fortæller pig-

Gry med begejstring i stemmen: "Altså første gang jeg kom herind, syntes jeg det var helt fantastisk, fordi det føltes helt ligesom en hel familie, der snakker sammen. Og al-